WIKIPEDIA

Polsk

«Polsk» kan også referere til Polen og polakker.

Polsk (*język polski*, *polszczyzna*) er det offisielle språket i Polen. Språket er det fremste i den lekhitiske grenen av de vestslaviske språkene. Det oppstod i området som utgjøres i dagens Polen, fra flere lokale vestslaviske dialekter, først og fremst dem i Stor-Polen og Lille-Polen.

Polsk var en gang et «lingua franca» i forskjellige områder i Sentral- og Øst-Europa, først og fremst på grunn av Det polsk-litauiske samveldets politiske, kulturelle, vitenskapelige og militære innflytelse. Skjønt språket ikke lenger har like stor innflytelse utenfor Polen, på grunn av det russiske språkets dominans, tales eller i det minste forstås det i de vestlige grensestrøkene i Ukraina, Hviterussland og Litauen som andrespråk. Det deler noe av ordforrådet med språkene i de nærliggende slaviske landene, først og fremst med tsjekkisk, slovakisk, ukrainsk og hviterussisk.

Polsk **język polski, polszczyzna**	
Brukt i	Polen Tyskland Israel Tsjekkia Slovakia Russland Ukraina Hviterussland Litauen
Antall brukere	50 millioner
Lingvistisk klassifikasjon	Indoeuropeisk Slavisk Vestslavisk Lekhitisk **Polsk**
Skriftsystem	Det latinske alfabetet
Offisiell status	
Offisielt i	Polen EU
Normert av	Polsk språkråd
Språkkoder	
ISO 639-1	`pl`
ISO 639-2	`pol`
ISO 639-3	`pol`

Wikipedia på polsk
Polsk på Wiktionary
Portal: Språk

Innhold

Klassifisering

Geografisk fordeling

Alfabet

Dialekter

Fonologi
- Prosodi
- Assimilasjoner
  - Intern assimilasjon
  - Ekstern assimilasjon
  - Andre assimilasjoner
- Nasalvokalene

Ortografi

Grammatikk
- Verb
- Genussystem

Eksterne lenker

Klassifisering

Polsk er det største språket i den lekhitiske undergruppen av de slaviske språkene. Denne undergruppen omfatter også kasjubisk (den eneste overlevende dialekt av det utdødde pommerske språket). Polsk og kasjubisk utgjør sammen med over- og nedersorbisk, tsjekkisk og slovakisk den vestlige grenen av de slaviske språkene.

Geografisk fordeling

Man regner med at polsk er morsmålet til omtrent 50 millioner mennesker i verden, da først og fremst i Polen, men også blant polakker i utlandet. Polsk er det 21. mest utbredte språket i verden. Faktisk er Polen et av de mest homogene europeiske landene med hensyn til nasjonalspråket, ettersom nesten 97 % av de polske statsborgerne oppgir polsk som morsmål. Etter 2. verdenskrig beholdt de tidligere polske territoriene annektert av Sovjetunionen en stor del av den polske befolkningen, som ikke ville eller ikke kunne flytte til Polen av 1945. Selv i dag utgjør etniske polakker store minoriteter i Litauen, Hviterussland og Ukraina. I Litauen oppgav 9 % av befolkningen polsk som morsmål. Det er det største minoritetsspråket i Vilnius fylke (26 % av befolkningen, ifølge folketellingen av 2001), men finnes også i andre fylker. I Ukraina er polsk mest brukt i områdene omkring Lviv og Lutsk. Det vestlige Hviterussland har en stor polsk minoritet, spesielt i områdene omkring Brest og Grodno.

Det er også et betydelig antall polsktalende i Argentina, Australia, Aserbajdsjan, Brasil, Canada, Estland, Finland, De forente arabiske emirater, Hellas, Israel, Irland, Kasakhstan, Latvia, New Zealand, Norge, Romania, Russland, Slovakia, Storbritannia, Sverige, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn, USA og Østerrike.

Alfabet

Det moderne polske alfabet (*alfabet polski*, *abecadło*) har sitt grunnlag i det latinske alfabetet, utvidet med en rekke diakritiske tegn, og består av 32 bokstaver:

Aa Ąą Bb Cc Ćć Dd Ee Ęę Ff Gg Hh
Ii Jj Kk Ll Łł Mm Nn Ńń Oo Óó Pp
Rr Ss Śś Tt Uu Ww Yy Zz Źź Żż

Bokstavene *q*, *v* og *x* finnes per definisjon ikke i det polske alfabetet, men de brukes imidlertid i noen få lånord og utenlandske navn, i samsvar med den opprinnelige skrivemåten. Alle ord som utgjør det polske ordforrådet kan skrives ved bruk av den polske ortografien, og de tre bokstavene *q*, *v* og *x* i lånord eller navn vil vanligvis omdannes til bokstavsammensetninger med grunnlag i det polske alfabetet – i takt med ordenes utbredelse. Denne omskrivningen er dessuten obligatorisk ved ordbøyninger. Et eksempel er Linux, som i genitiv entall blir *Linuksa*.

Det gammelpolske *Abecadło według ortografi pana Kochanowskiego* (Kochanowskis ortografi fra 1500-tallet) består av følgende bokstaver og digrafer:

a á à ą b b’ c ć cz d dz dź dż é è ę f g h ch i j k l ł m m’ n ń o ó p p’ q r rz s ś sz t u v w w’ x y z ź ż

Dialekter

Polsk ble mye mer ensartet i andre del av 1900-tallet, dels på grunn av allmenn skolegang, men også på grunn av masseforflytningen fra den østlige til den vestlige delen av landet, etter at de østlige delene ble annektert av Sovjetunionen i 1939.

Standard polsk (*język literacki*) blir fortsatt uttalt noe forskjellig i de ulike delene av landet, skjønt disse forskjellene er små. Det er aldri noe hinder for gjensidig forståelse, og ikke-innfødte er oftest ute av stand til å atskille dem uten å konsentrere seg. Moderne standard polsk tales eller i det minste forstås over hele landet, og i massemedia, undervisning og all offentlig informasjon er det utelukkende standard (overdialektalt) polsk som benyttes.

I det etniske polske språket skiller man ved siden av standard polsk også mellom fire (fem) hoveddialekter, hvis forskjeller for det meste samsvarer til gamle stammeinndelinger fra omkring 1000 år tilbake. Dialektene viser forskjeller i fonetikk, morfologi, ordforråd og syntaks:

- Dialekt małopolski (Lillepolsk) – i sør og sørøst
- Dialekt śląski (Schlesisk) – i sørvest
- Dialekt wielkopolski (Storpolsk) – i det vestlige Midt-Polen
- Dialekt mazowiecki (Masovisk; Masurisk) – i nordøst og i det østlige Midt-Polen

Tradisjonelt sett har man i Polen også regnet kasjubisk som en polsk dialekt (dialekt kaszubski). Dens status er imidlertid ikke enstemmig definert, og i dag betraktes den vanligvis som et eget språk (egentlig en dialekt av det utdødde pommerske språk). I tillegg skiller man mellom en rekke blandingsdialekter, men disse er relativt nye og har oppstått som følge av befolkningsblandinger og påvirkning fra andre språk.

Dialektenes grunnenheter utgjøres av *gwary* (entall *gwara*). *Gwara* er et mer spesifikt og underordnet begrep enn *dialekt*, og betegner de ulike forskjellene innenfor dialektene. En dialekt er således en samling av *gwary* med felles kjennetegn. Avhengig av den geografiske lokalisering skiller man mellom gwary ludowe / gwary wiejskie (landdialekter) og *gwary miejskie* (bydialekter). De sistnevnte viser snarere forskjeller i fonetikk og ordforråd fremfor syntaks eller morfologi i forhold til standard polsk.

En annen gruppe *gwary* er *gwary kresowe* (Kresy-dialektene), som tales av polakker i de tidligere polske områdene i Litauen (først og fremst i Vilnius fylke), Ukraina og Hviterussland.

I motsetning til dialektene i Norge er ikke dialekter særlig utbredt i Polen.

Fonologi

Den polske fonetikken omfatter 8 vokaler og et velutbygd konsonantsystem bestående av 43 konsonanter (63 hvis man tar hensyn til konsonantvariasjoner, allofoner). Av den grunn er polsk et konsonantisk språk.

Uttalen følger mer eller mindre skrivemåten, men unntak består i konsonantassimilasjoner, uttalen av konsonanter i finitt utlyd samt uttalen av nasalvokalene i forskjellige posisjoner.

Prosodi

Polsk har en langt enklere prosodi enn norsk. Språket mangler tonemforskjeller, trykket faller praktisk talt alltid på nest siste stavelse, og det skjelnes ikke mellom lange og korte vokaler. Polakker som lærer norsk, kan derfor ha problemer med å differensiere mellom "tak":"takk", "lek":"lekk" o.l. Det naturlige for en polakk er å uttale "lek" og "lekk" likt, som [lek] med en halvvlang vokal (slik vil forøvrig også "leg" og "legg" bli uttalt, siden stemte konsonanter mister stemtheten i utlyd).

Prosodisk er polsk vesentlig lettere å tilegne seg enn slaviske språk som russisk, hvor trykket kan falle på en hvilken som helst stavelse i ordet og ofte flytter seg under bøyning, og tsjekkisk, hvor det skjelnes mellom lange og korte vokaler.

Assimilasjoner

Polske konsonantgrupper kan i uttale være enten stemte eller ustemte, aldri begge deler. Assimilasjoner vil da forekomme når to eller flere konsonanter av forskjellig stemthetskvalitet (stemt og ustemt) står ved siden av hverandre, og går ut på at én eller flere av konsonantene forandrer sin stemthet slik at konsonantgruppen blir av én stemthetskvalitet.

I finitt utlyd uttales de stemte konsonantene b, d, dz, dź, dż, g, w, z, ź, ż/rz henholdsvis som sine ustemte motparter p, t, c, ć, cz, k, f, s, ś, sz.

Intern assimilasjon

Intern assimilasjon innebærer assimilasjon inne i et ord. På polsk kan den være både progressiv og regressiv.

Regressiv assimilasjon
Vanligst på polsk er regressiv assimilasjon, som går ut på at stemthetsprosessen går bakover i ordet. Stemtheten til de foregående konsonanter tilpasses da stemtheten til den siste konsonanten i konsonantgruppen.

Hvis en stemt konsonant (b, d, dz, dź, dż, g, rz, w, z, ź, ż) etterfølges av en ustemt konsonant (c, ć, cz, f, k, p, s, ś, sz, t), blir den således selv ustemt. På samme måte blir en ustemt konsonant (c, ć, cz, f, k, p, s, ś, sz, t) etterfulgt av de stemte konsonantene b, d, dz, dź, dż, g, s, ś, sz, t, ż selv stemt.

Eksempler:

- rozkaz (stemt z foran ustemt k >> z blir ustemt; stemt z i finitt utlyd >> z blir ustemt) uttales [roskas]
- mózg (stemt g i finitt utlyd >> g blir ustemt; stemt z foran ustemt g >> z blir ustemt) uttales [musk]
- jeźdźcze (stemt ź og dź foran ustemt cz >> ź og dź blir ustemt) uttales [jeśćcze]
- prośba (ustemt ś står foran stemt b >> ś blir stemt) uttales [proźba]

Progressiv assimilasjon
Progressiv assimilasjon innebærer at stemthetsprosessen går forover i ordet. Stemtheten til de etterfølgende konsonanter tilpasses da stemtheten til den første konsonanten i konsonantgruppen. Progressiv assimilasjon oppstår kun når en ustemt konsonant etterfølges av de stemte w og rz (ikke ż!), som da blir ustemt.

Eksempler:

- świat (ustemt ś foran stemt w >> w blir ustemt) uttales [śf’at]
- krzesło (ustemt k foran stemt rz >> rz blir ustemt) uttales [kszesło]
- także (ustemt k foran stemt ż >> k blir stemt) uttales [tagże]

Ekstern assimilasjon

Ekstern assimilasjon innebærer konsonantassimilasjon mellom to ord (kun hvis det første ordet ender på konsonant, og det andre ordet begynner med konsonant). Den finitte konsonanten i det første ordet tilpasser seg alltid stemtheten til den første konsonanten på det andre ordet.

Eksempler:

- brak wody (ustemt k foran stemt w >> ustemt k tilpasser seg den stemte w og blir stemt) uttales [brag wody]
- przed chwilą (stemt d foran ustemt ch >> stemt d tilpasser seg den ustemte ch og blir stemt) uttales [pszet chfilą]

Andre assimilasjoner

Assimilasjon med ch, h
Reglene for intern (progressiv og regressiv) og ekstern assimilasjon gjelder også for den ustemte konsonanten ch, skjønt denne har vanligvis ingen stemt motpart.

Eksempler:

- chrzan (ustemt ch foran stemt rz >> stemt rz blir ustemt) uttales [chszan]
- chwała (ustemt ch foran stemt w >> stemt w blir ustemt) uttales [chfała]

Konsonanten h er den historiske stemte motparten til den ustemte ch, men representerer i de fleste tilfeller samme fonetiske verdi som ch. Stemt h blir av polakker uttalt sjeldent (hvis i det hele tatt) – kun foran en stemt konsonant inne i et ord (et eksempel er navnet Bohdan, som uttales [bohdan], ikke [bochtan]), eller i eksterne assimilasjoner (for eksempel dach domu [dah domu]). De fleste polakker gjør derimot ingen forskjell på h og ch i andre posisjoner, og uttaler da h som ch.

Assimilasjon med l, ł, r
De stemte sonantene l, ł, r blir ustemt kun i utlyd etter en konsonant. Denne konsonanten kan i teorien være ustemt eller stemt, men i praksis vil den på grunn av sin posisjon alltid være (fonetisk) ustemt.

Eksempler:

- plótł (stemt ł i utlyd >> stemt ł blir til ustemt ł)
- upadł (stemt ł i utlyd >> stemt ł blir til ustemt ł; stemt d foran ustemt ł >> stemt d blir ustemt) uttales [upatł] (med ustemt ł)

Sonantene l, ł, r blir dessuten også ustemt mellom to ustemte konsonanter (som for eksempel i *krtań* eller *jabłko*). Ellers er de alltid av stemt kvalitet.

Nasalvokalene

Polsk er det eneste slaviske språket som har bevart de gammelslaviske nasalvokalene. I skrift markeres de med det diakritiske tegnet *ogonek* (som **ą** og **ę**). I motsetning til nasalvokalene i for eksempel det franske språket, er de polske imidlertid asynkrone, det vil si at hver nasalvokal uttales først som en vokal etterfulgt av en nasal semivokal, eller en nasalvokal etterfulgt av en nasal semivokal. Derfor uttales **ą** snarere som [ɔɰ̃] fremfor [ɔ̃]. Grunnen til at nasal *o* uttrykkes i skrift som nasal *a* er rent historisk. På tiden da den polske ortografien ble normert, ble denne nasalvokalen uttalt som nasal *a*, og denne skrivemåten er bevart frem til i dag.

Nasalvokalenes asynkronhet er utgangspunktet til en rekke fonetiske forandringer i deres uttale i ulike posisjoner:

uttale av ą	uttale av ę	posisjon	eksempel
[ą]	[ę]	foran f, f’ w, w’, s, z, sz, rz/ż, ś, ź, ch/h, ch’/h’	wąs [wąs], kęs [kęs]
[ą]	[e], [ę]	i utlyd	idę [ide] / [idę], idą [idą]
[o]	[e]	foran sonantene ł, l	wziął [wźoł], wzięła [wźeła]
[om]	[em]	foran labialene p, b	gołąb [gołomp], sęp [semp]
[om’]	[em’]	foran de myke p’, b’	kąpiel [kom’p’el], gołębia [gołem’b’a]
[on]	[en]	foran dentalene t, d, c, dz	kąt [kont], wędka [wentka]
[oń]	[eń]	foran palatalene ć, dź	ująć [ujońć], pięć [p’eńć]
[on](1)	[en](1)	foran alveolarene cz, dż	pączek [ponczek], podręcznik [podrenczńik]
[oŋ]	[eŋ]	foran velarene g, k	bąk [boŋk], pęknięcie [peŋkńeńće]
[oŋ’]	[eŋ’]	foran de myke g’, k’	łąki [łoŋ’k’i], węgiel [weŋ’g’el]

(1) *n* betegner her alveolar *n*

Ortografi

Det polske alfabetet er basert på det latinske alfabetet, men bruker diakritika slik som kreska, overstilt prikk og ogonek. Polsk er et av få slaviske språk skrevet med det latinske alfabet som ikke har tatt i bruk den tsjekkiske ortografien.

Stor bokstav	HTML-kode	Liten bokstav	HTML-kode	Vanlig fonetisk verdi	Andre fonetiske verdier
A		a		[a]	
Ą	&#260;	ą	&#261;	[ɔɰ̃]	[ɔ], [ɔm], [ɔn], [ɔŋ], [ɔɲ], [ɔ j̃]
B		b		[b]	[p]
C		c		[ʦ]	[ʣ], [tɕ]
Ć	&#262;	ć	&#263;	[tɕ]	[dʑ]
D		d		[d]	[t]
E		e		[ɛ]	
Ę	&#280;	ę	&#281;	[ɛɰ̃]	[ɛ], [ɛm], [ɛn], [ɛŋ], [ɛɲ], [ɛ j̃]
F		f		[f]	[v]
G		g		[g]	[k]
H		h		[x]	[ɣ]
I		i		[i]	[i̯], stum (gjør foregående konsonant bløt)
J		j		[j]	
K		k		[k]	[g]
L		l		[l]	
Ł	&#321;	ł	&#322;	[w]	[ɫ] i eldre uttale og i østlige dialekter
M		m		[m]	
N		n		[n]	[ŋ], [ɲ]
Ń	&#323;	ń	&#324;	[ɲ]	
O		o		[ɔ]	
Ó	&Oacute;	ó	&oacute;	[u]	
P		p		[p]	[b]
R		r		[r]	
S		s		[s]	[z], [ɕ]
Ś	&#346;	ś	&#347;	[ɕ]	[ʑ]
T		t		[t]	[d]
U		u		[u]	[u̯]
W		w		[v]	[f]
Y		y		[ɨ]	
Z		z		[z]	[s], [ʑ]
Ź	&#377;	ź	&#378;	[ʑ]	[ɕ]
Ż	&#379;	ż	&#380;	[ʐ]	[ʂ]

Polsk ortografi omfatter også syv digrafer:

Stor bokstav	HTML-kode	Liten bokstav	HTML-kode	Vanlig fonetisk verdi	Andre fonetiske verdier
Ch		ch		[x]	[ɣ]
Cz		cz		[tʂ]	[dʐ]
Dz		dz		[ʣ]	[ʦ], [ʥ], [d-z]
Dź	DŹ	dź	dź	[ʥ]	[ʨ], [d-ʑ]
Dż	DŻ	dż	dż	[dʐ]	[tʂ], [d-ʐ]
Rz		rz		[ʐ]	[ʂ], [r-z]
Sz		sz		[ʂ]	[ʐ]

Kjenner man reglene for den polske uttalen, kan man praktisk talt uttale ethvert ord korrekt på grunnlag av skriftbildet. Går man den motsatte vei reiser det seg imidlertid en del problemer, og det viser seg at den polske ortografien ikke er fullstendig fonetisk. Dette skyldes først og fremst desonorisering av stemte konsonanter i utlyd, stemmingsassimilasjoner og nasalvokalenes ulike fonetiske verdier som ikke vises i ortografien. I tillegg realiseres tre polske fonemer forskjellig i skrift:

- [x] som enten **h** eller **ch**
- [ʐ] som enten **ż** eller **rz** – også **sz** hvis man tar hensyn til assimilasjoner
- [u] som enten **u** eller **ó**

De palataliserte konsonantene [ʨ], [ʥ], [ɲ], [ɕ] og [ʑ] skrives foran konsonanter og i utlyd henholdsvis som **ć**, **dź**, **ń**, **ś**, **ź**; foran vokaler (med unntak av *i*) som **ci**, **dzi**, **ni**, **si**, **zi**; foran *i* som **c**, **dz**, **n**, **s**, **z**.

Uttalen av doble konsonanter er tydelig forlenget, men den fører ikke til en reduksjon som ville gjøre at de to konsonantene kom sammen i én artikulasjonsenhet. Med forlengelse menes her derfor en gjentagelse av konsonanten. Dette gjelder både særegne polske ord (som *panna* eller *oddech*) så vel som lånord (*lasso*, *attyka*). Således bør *panna* uttales pan-na, med to *n*-er. I polsk kan doble konsonanter (det vil si konsonanter med samme *fonetiske verdi*) forekomme i begynnelsen av et ord – for eksempel *czczenie*, *dżdżownica*, *ssak*, *wwóz*, *zstąpić* eller *zza*.

Grammatikk

Polsk sies ofte å være et av verdens vanskeligste språk. Dette er naturligvis avhengig av ens morsmål. Mens det er vanskelig for norsktalende, er det forholdsvis lett for brukere av andre slaviske språk.

Polsk er et bøyningsspråk og har beholdt det gammelslaviske kasussystemet med syv kasus for substantiver, pronomener og adjektiver, som finnes i to tall (entall og flertall):

- nominativ (*mianownik*)
- genitiv (*dopełniacz*)
- dativ (*celownik*)
- akkusativ (*biernik*)
- instrumentalis (*narzędnik*)
- lokativ (*miejscownik*)
- vokativ (*wołacz*)

Av den grunn er ordstillingen svært fri, da ordenes relasjoner inngår i bøyningene. Subjektet og objektet kan derfor komme både før og etter verbalet, eller forsvinne dersom de kan forståes ut fra konteksten. Ordstillingen har imidlertid betydning for setningstrykket, og vil på denne måten skape betydningsnyanser. Følgende setninger betyr mer eller mindre ”Katten spiser fisk”, skjønt ulike nyanser trykklegges som følge av forskjellig ordstilling:

- Kot je rybę – katten spiser fisk
- Kot rybę je – katten fisken spiser
- Rybę je kot – fisken blir spist av katten
- Rybę kot je – fisken katten spiser
- Je rybę kot – spises fisken av katten
- Je kot rybę – spiser katten fisken

Alle disse setningene kan sies å være riktig på polsk, skjønt det er de fire første som høres mest naturlig ut. De to siste bør brukes kun for å legge spesielt trykk, hvis i det hele tatt.

Verb

Aspekt er en grammatisk kategori av verbet, og så å si alle polske verb har to former – en imperfektiv (*aspekt niedokonany*) og en perfektiv (*aspekt dokonany*). Noen få verb har to imperfektivformer. Det perfektive verbet er oftest et imperfektivt verb med et prefiks (*robić – zrobić* (å gjøre)), et suffiks (*kichać – kichnąć* (å nyse)) eller en stammeforandring (*oddychać* - *odetchnąć* (å puste)).

De polske verbene (både imperfektive og perfektive) har former i tre genera verbi (diateser):

- aktiv (*strona czynna*)
- passiv (*strona bierna*)
- refleksiv (*strona zwrotna*)

Diatesene i det polske verbalsystemet deles videre inn i tre modi:

- indikativ (*tryb oznajmujący*)
  - nåtid (*czas teraźniejszy* – kun for imperfektiv form)
  - fortid (*czas przeszły* – både for imperfektiv og perfektiv form)
  - fremtid (*czas przyszły*)
    - sammensatt fremtid I (*czas przyszły złożony I* – kun for imperfektiv form)
    - sammensatt fremtid II (*czas przyszły złożony II* – kun for imperfektiv form)
    - enkel fremtid (*czas przyszły prosty* – kun for perfektiv form)
- kondisjonalis (*tryb przypuszczający*)
  - kondisjonalis I (*tryb przypuszczający I*)
  - kondisjonalis II (*tryb przypuszczający II*)
- imperativ (*tryb rozkazujący*)

Kondisjonalis og imperativ brukes både for verbets imperfektive og perfektive former, mens tilgjengeligheten av indikativens tidsformer avhenger av verbets aspektform, som følge av aspektenes grammatiske betydning. Verbenes imperfektive form har både nåtid, fortid og fremtid (sammensatt fremtid). Den sammensatte fremtiden finnes i to former som er fullstendig synonyme. Verbenes perfektive form har derimot kun fortid og fremtid (enkel fremtid). Begrepene sammensatt og enkel gjenspeiler her formdannelsen. Hvis man tar verbets aspekt i betraktning, kan man på polsk skille mellom fem (og ikke tre) tider.

Gammelpolsk hadde i tillegg tre andre tider – aorist, imperfektum og pluskvamperfektum. I moderne polsk er det derimot kun det såkalte slaviske perfektum som brukes i vanlig tale. Fortidsendelsene er bevegelige og kan overføres til et vilkårlig ord i setningen, vanligvis ordet setningstrykket ligger på:

Dawno nie byli**śmy** w Gdańsku
Dawno**śmy** nie byli w Gdańsku
W Gdańsku **żeśmy** dawno nie byli
(Det er lenge siden vi har vært i Gdańsk >> *dawno* (lenge siden) *nie byliśmy* (vi var ikke) *w Gdańsku* (i Gdańsk))

Verb bøyes i henhold til person og tall i alle modi og genera verbi, og personlige pronomener brukes derfor kun i spesielle tilfeller, da de ellers er overflødige. Verbene bøyes også i henhold til kjønn, med unntak av (aktiv og refleksiv) nåtid og enkel fremtid samt imperativ. I passiv bøyes derimot også disse i henhold til kjønn.

Det polske verbalsystemet har også et velutbygd upersonlig verbsystem, som grunnet sin funksjon finnes kun i aktiv, hvor det representeres fullstendig av både perfektive og imperfektive verb i indikativ, kondisjonalis og imperativ.

Andre verbformer omfatter infinitiv (*bezokolicznik*), infinitiv kondisjonalis (*forma przypuszczająca bezokolicznika*), upersonlig form (*bezosobnik*) og verbalsubstantiv (*odsłownik*), skjønt den sistnevnte regnes ikke som en form av verbet på polsk (i motsetning til for eksempel latin). I tillegg kan man skille mellom 7 partisipper:

- *Imiesłów przymiotnikowy czynny* (adjektivisk aktivt partisipp)
- *Imiesłów przymiotnikowy bierny niedokonany* (adjektivisk passivt imperfektivt partisipp)
- *Imiesłów przymiotnikowy bierny dokonany* (adjektivisk passivt perfektivt partisipp)
- *Imiesłów przysłówkowy współczesny* (presens gerundium)
- *Imiesłów przysłówkowy uprzedni* (preteritum gerundium)
- *Imiesłów przymiotnikowy przeszły niedokonany* (imperfektivt fortidspartisipp)
- *Imiesłów przymiotnikowy przeszły dokonany* (perfektivt fortidspartisipp)

Genussystem

Polsk har et komplisert genussystem med fem kjønn (personlig maskulinum (*rodzaj męskoosobowy*), levende maskulinum (*rodzaj męskożywotny*), ikke-levende maskulinum (*rodzaj męskorzeczowy*), femininum (*rodzaj żeński*) og neutrum (*rodzaj nijaki*)) med grunnlag i prinsippet om samsvar mellom adjektiv og substantiv:

Genus	**Eksempel – akkusativ entall**		**Eksempel – nominativ flertall**	
	Adjektiv	**Substantiv**	**Adjektiv**	**Substantiv**
Personlig maskulinum	nowego	pracownika	nowi	pracownicy
Levende maskulinum	nowego	psa	nowe	psy
Ikke-levende maskulinum	nowy	stół	nowe	stoły
Femininum	nową	szafę	nowe	szafy
Neutrum	nowe	krzesło	nowe	krzesła

Formene i nominativ entall og deres betydning er:

- *nowy pracownik* — ny arbeider
- *nowy pies* — ny hund
- *nowy stół* – nytt bord
- *nowa szafa* — nytt skap
- *nowe krzesło* — ny stol
- *Nowe jabłko* – nytt eple

Polsk sies å være et av de mest uregelrette språkene, og både deklinasjonen og konjugasjonen følger komplekse mønstre med mange unntak.

Eksterne lenker

Norsk Polsk Ordbok (http://nb.glosbe.com/nb/pl/), *glosbe*

Hentet fra «https://no.wikipedia.org/w/index.php?title=Polsk&oldid=18791571»

Denne siden ble sist redigert 30. aug. 2018 kl. 12:38.

Innholdet er tilgjengelig under Creative Commons-lisensen Navngivelse-Del på samme vilkår, men ytterligere betingelser kan gjelde. Se bruksvilkårene for detaljer.